

Asia: HE 116/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa siitä, onko sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa (HE 116/2025 vp, 27.11.2025) huomioitu riittävällä tavalla perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 52/2025 vp tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomiot, vai jääkö vastineen ehdotuksesta sellaista valtiosääntöoikeudellista epäselvyyttä, mikä edellyttäisi eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti lausuntoa perustuslakivaliokunnalta.

Perustuslakivaliokunta edellytti perustuslain 80 §:stä johtuvista syistä, että säännösperusteisesti varmistetaan, että toimeentulotukilain 10 §:n 8 momentin soveltaminen perustuu yksilölliseen harkintaan. Lain 10 §:n 8 momentin mukaan perusosan alentaminen voidaan tehdä vain, jos alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Lisäksi perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että henkilöiden perusoikeuksien turvaamiseksi toimeentulotuen alentamiseen tulisi kytkeä Kansaneläkelaitoksen nimenomainen velvoite tehdä tarvittaessa huoli-ilmoitus sekä velvoite selvittää hyvinvointialueen sosiaalihuollossa kiireellisen avun tarve viipymättä sosiaalihuoltolain 36 §:n 1 momentin mukaisesti. Valiokunta myös edellytti, että perusosan alentamisen ajallinen rajaaminen käy nimenomaisesti ilmi säädöstekstistä. Tällaista muutosta valiokunta piti edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää vastineessaan lain 10 §:n 8 momenttiin nimenomaista mainintaa siitä, että perusosan alentaminen perustuu yksilölliseen harkintaan. Lisäksi samaan momenttiin ehdotetaan Kansaneläkelaitokselle osoitettua velvoitetta perusosaa alennettaessa tarvittaessa ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi siten kuin sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä säädetään. Lain 10 a §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättävän maininta, että Kansaneläkelaitos päättää perusosan alentamisesta kirjallisessa menettelyssä kuukausi kerrallaan.

Katson, että perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 52/2025 vp tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomiot on huomioitu vastineessa asianmukaisesti eikä vastineen ehdotuksesta jää sellaista valtiosääntöoikeudellista epäselvyyttä, mikä edellyttäisi eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti lausuntoa perustuslakivaliokunnalta.

Helsingissä 1.12.2025

Eeva Nykänen
Professori